

BESLUT

2018-08-23

Dnr: 18/01445

SAKEN

Konflikten: mens, moms och makt, P1, 2018-03-24, program om mens och politik; fråga om opartiskhet, saklighet och otillbörligt gynnande

BESLUT

Programmet frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet eller bestämmelsen om otillbörligt gynnande.

ANMÄLAN

Anmälaren anser att programmet genomgående präglades av bristande saklighet och opartiskhet och att kommersiella intressen gynnades på ett otillbörligt sätt i programmet. Anmälaren anför sammanfattningsvis följande.

För att på ett korrekt sätt kunna skildra den eventuella konflikt som finns gällande kvinnors kostnader för mensskydd krävs en redovisning av de olika mensskydden, även de alternativa, och kostnaderna för dem. Detta saknades trots att programmet var en hel timma långt och handlade just om kvinnors problem med kostnaderna för mensskydd. Detta innebär att man på ett flagrant sätt missgynnade alternativet menskoppar som, ekonomiskt sett, är ett helt överlägset alternativ. Ordet menskopp nämndes bara ett par gånger i förbigående.

Försäljningen av menskoppar genererar inte samma resurser för marknadsföring som de "traditionella" mensskydden. Att ett public service-program visar en sådan bristande saklighet och opartiskhet när de gäller de ekonomiska frågorna programmet ska ta upp är därför högst anmärkningsvärt. Det innebär att Sveriges Radio (SR) bidragit till att ytterligare förstärka den marknadsföring som skapat problemet "mensfattigdom" som programmet påstod sig skildra. Det innebär också att SR gör sig skyliga till otillbörligt gynnande.

Detta är desto mer anmärkningsvärt då menskoppar inte är någon obetydlig produkt som kan förbigås. Anmälarens uppskattning, baserat på egna försäljningssiffror, är att cirka 100 000 svenska kvinnor använder menskopp. Menskopparna säljs numera hos flera matvarukedjor samt på apotek.

Den ekonomiska problematiken kring mensskydd och dess konsekvenser för fattiga kvinnor är naturligtvis speciellt allvarliga i utvecklingsländer. Programmet tog upp detta på ett sätt som fick det att framstå som oproblematiskt att "hjälpa" unga kvinnor att vänja sig vid de mensskydd som produceras av de stora multinationella företagen och förbigick helt att det finns åtskilliga projekt som istället bygger på att man introducerar menskoppar efter principen "ge en kvinna ett paket bindor och hon har mensskydd för en månad – ge henne en menskopp och hon har mensskydd för fem år". Till detta kommer också miljö- och hållbarhetsproblemen med motsvarande skillnader mellan menskoppar och andra mensskydd.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (14 § i sändningstillståndet). Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Ett program som inte är reklam får inte på ett otillbörligt sätt gynna kommersiella intressen. Det får inte uppmuntra till inköp eller hyra av varor eller tjänster eller innehålla andra säljfrämjande inslag, eller framhäva en vara eller tjänst på ett otillbörligt sätt (14 kap. 2 § radio- och tv-lagen). Ett gynnande av ett kommersiellt intresse är otillbörligt om det inte kan motiveras av något informations- eller underhållningsintresse.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden, som har tagit del av det anmälda programmet mot bakgrund av anmälarens invändningar, gör bedömningen att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet eller bestämmelsen om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen.

Detta beslut har fattats av granskningsnämndens ordförande Dag Mattsson efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Johannes Wik

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.